

“La gent tenia ganes de Walt Whitman i no ho sabia”

Jaume C. Pons Alorda (Caimari, Mallorca, 1984) presenta la seva primera gran tasca com a traductor, que és, a més, la traducció de l'obra cabdal del poeta nord-americà Walt Whitman (1819-1892), *Fulles d'herba*. Aquesta és la primera vegada que surt de manera completa en català. Pons Alorda, que també és poeta, rapsode i novel·lista, ha invertit quatre anys en la traducció de *Fulles d'herba* (Edicions de 1984), que ja va per la tercera edició, un cop sobrepassats els 2.000 exemplars venuts.

Jaume C. Pons Alorda, traductor de Walt Whitman al català.

—Quina ha estat la principal dificultat de traduir Whitman?

—Per traduir un poeta com en Whitman, un autor del segle XIX, complex, amb un anglès que és contemporani però que no és modern, les solucions les anava trobant a través d'altres traductors i a través de la intuïció. Després, recitava en veu alta perquè sonés molt proper. Quan llegeixes en Whitman en anglès és com si t'estigués parlant a tu. Això havia de tenir el mateix efecte que una persona que et recita a cau d'orella.

—Precisament una de les coses que més han destacat de la traducció ha estat l'eufonia...

—Intento traslladar la sonoritat de Whitman amb la màxima fidelitat possible. Una traducció no és passar d'una llengua a l'altra, és una reescriptura, amb la qual cosa he reescrit en Whitman de dalt a baix, com pensava que hauria de sonar en català. Traduir no és traïr, traduir és triar.

—L'ús del català estàndard era un salt més?

—Vaig decidir utilitzar la varietat estàndard per les terminacions verbals, per la gran majoria de paraules, però en realitat està en pancatalà. Si dins tot l'àmbit català jo era capaç de trobar una paraula que fos fidel a l'original i que, a més, sabés transmetre allò, no he tingut cap problema en utilitzar-la, amb la qual cosa s'hi poden trobar mallorquinismes, menorquinismes, valencianismes... És una traducció molt rica, perquè jo no pens que la llengua catalana sigui d'un àmbit restringit.

—Si fins ara no havia arribat la traducció sencera al català, és que la influència de Whitman en la literatura catalana no ha estat tan present?

—Els dos autors més *whitmanians* que conec són Vicent Andrés Estellés i Blai Bonet, que ho són sense saber-ho. Sense haver llegit Whitman, ho són perquè han llegit en Pablo Neruda. I Neruda és un dels grans *whitmanians*, amb la qual cosa en Whitman ha arribat a Catalunya d'altres maneres. Enric Casasses és l'autor més *whitmanià* viu d'ara mateix, perquè l'ha llegit, ha vist les herències d'en Neruda, l'Estellés, en Blai Bonet. En

Whitman hi era, però no estava traduït, que és diferent.

—Com ens interpel·la avui?

—En Whitman ens parla de tu a tu, ell creia en els poders de la democràcia. Per això publicar en Whitman avui dia té molt de sentit, perquè li tornam a donar a la paraula *democràcia* aquell valor que ha perdut amb la corrupció i la destrucció. En Whitman parla dels grans temes universals, ho fa d'una manera totalment nova, tan increïble que avui dia el llegim i encara és autèntic, encara és modern. En Whitman és viu i es demostra que la gent tenia ganes d'aquesta traducció. La gent tenia ganes de Whitman i no ho sabia.

—Abans de traduir-lo, ja el coneixíeu a fons?

—En Whitman, el vaig conèixer quan tenia 15 anys i vaig veure *El club de los poetas muertos*. Vaig veure aquella escena de “Oh, capitán mi capitán” i em vaig comprar una edició en castellà molt descuidada, però que ja em va servir per llegir-ho. Entre això i la carrera de filologia anglesa, he fet un bagatge de Whitman molt fort. De fet, em vaig arribar a creure tant en Whitman que aquest fervor, aquesta eufòria, aquesta incontinència que la gent m'associa... Això ho vaig aprendre de Whitman, aquestes ganes de ser èpic, d'allò portentós.

—A més a més, l'esteu recitant, explicant... Què en remarqueu en els actes públics?

—Jo remarco la felicitat, el moment de gaudi. La literatura com un moment de gaudi màxim, ser capaç, a través de la poesia, d'aprendre, de celebrar, compartir i, a més a més, passar-ho de puta mare. En Whitman és un d'aquests poetes que fan *llegiguera*, *escriguera* i que fan *poesiera*, o sigui, ganes de fer poesia, ganes de llegir i ganes d'escriure.

Anna Ballbona